

Vaalikelpoisuuden menettäminen / varavaltuutettu ja hyvinvointilautakunnan jäsen Annika Pehkonen

Kunnanhallitus 20.05.2024 § 93
147/00.00.01.00/2024

Julkinen

Valmistelija Hallintojohtaja Aki Jäppinen

Asian tausta Suomen Kristillisdemoraattien varavaltuutettu ja hyvinvointilautakunnan jäsen Annika Pehkonen on ilmoittanut sähköpostillaan 13.5.2024 muuttaneensa pois paikkakunnalla. Näin ollen Annika Pehkonen on menettänyt vaalikelpoisuutensa kunnanvaltuuston varajäsenenä ja hyvinvointilautakunnan jäsenenä.

Kunnanvaltuuston on todettava kuntalain 78 § mukaisesti Annika Pehkosen luottamustoimet päättyneeksi vaalikelpoisuuden menettämisen myötä.

Hallintosäännön 3 luvun 4 § mukaisesti kunnanvaltuusto valitsee uuden jäsenen hyvinvointilautakuntaan jäljellä olevalle toimikaudelle.

Yleisestä vaalikelpoisuudesta kunnan luottamustoimiin säädetään kuntalain 71 §:ssä. Sillä tarkoitetaan edellytyksiä, jotka henkilön on täytettävä, jotta hänet ylipäänsä voidaan valita kunnan luottamustoimeen. Kuntalain 73 - 77 §:ssä säädetään toimielinkohtaisista vaalikelpoisuuden rajoituksista.

Vaalikelpoisuuden rajoitukset ovat poikkeus kuntalaisten oikeudesta osallistua kunnan hallintoon. Yleinen periaate tämän tyyppisten säännösten tulkinnassa on, että niitä on tulkittava suppeasti. Käytännössä tämä merkitsee, että rajatapauksessa henkilö on katsottava vaalikelpoiseksi.

Kuntalain 71 §:n mukaan vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:

- jonka kotikunta on asianomainen kunta. Kotikunta määräytyy kotikunta-lain perusteella.
- jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
- jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

Luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Luottamushenkilö, joka on ehdolla muuhun luottamustoimeen kuin valtuutetuksi, on valtuuston tai asianomaisen toimielimen pyynnöstä esitettävä selvitys seikoista, joilla voi olla merkitystä hänen vaalikelpoisuutensa arvioinnissa.

Kuntalain 74 §:ssä rajoitetaan vaalikelpoisuutta toimielimiin seuraavasti: Vaalikelpoinen lautakuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

1. asianomaisen lautakunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
2. henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
3. henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos

kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa.

Lautakunnan alainen kunnan henkilöstö:

Lautakunnan alainen henkilöstö on asemastaan riippumatta vailla vaalikelpoisuutta. Vaalikelpoisuuden rajoitus koskee vain sitä lautakuntaa, jonka alainen henkilö on. Väliaikainen, enintään kuuden kuukauden palvelussuhde, ei aiheuta vaalikelpoisuuden menetystä. Palvelussuhteen aikana asianomainen henkilö ei kuitenkaan voi hoitaa luottamustoimiaan. Jos palvelussuhde on voimassa toistaiseksi tai kestää yli kuusi kuukautta, henkilö ei ole vaalikelpoinen.

Kuntakonsernin palveluksessa olevat henkilöt:

Jos kunnan määräämisvallassa oleva yhteisö tai säätiö toimii lautakunnan tehtäväalueella, yhteisön palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen lautakuntaan.

Säännöksen soveltaminen edellyttää, että kuntakonserniin kuuluva yhteisö toimii lautakunnan tehtäväalueella. Säännöksessä tarkoitettu yhteys voi olla esimerkiksi sosiaaliasioita hoitavan lautakunnan ja vanhustenkotiyhdistyksen välillä, liikunta-asioita hoitavan lautakunnan ja liikuntapaikoista vastaavan yhteisön välillä sekä asunto- ja kiinteistöasioita hoitavan lautakunnan ja asunto- ja kiinteistöyhtiön välillä. Näiden yhteisöjen palveluksessa olevat eivät ole vaalikelpoisia asioiden hoidosta vastaavaan kunnan lautakuntaan. Säännös koskee kaikkia lautakunnan tehtäväalueella toimivan yhteisön palveluksessa olevia, kun valtuustossa ja kunnanhallituksessa rajoitus koskee vain johtavassa tai sellaiseen rinnastettavassa vastuullisessa tehtävässä toimivia.

Säännöksessä kuntayhtymät ovat samassa asemassa kuin muutkin yhteisöt. Säännöksen soveltaminen kuntayhtymän palveluksessa olevaan henkilöön edellyttää, että kunnalla on kuntayhtymässä määräämisvalta.

Liikeryitysten johtohenkilöt:

Säännös kunnassa toimivan liikeryityksen johtohenkilöiden vaalikelpoisuudesta lautakuntaan vastaa sitä, mitä säädetään vaalikelpoisuudesta kunnanhallitukseen.

Kunnan ja liikeryityksen intressit saattavat olla toisilleen vastakkaisia. Yksittäistapauksissa sovelletaan esteellisyysäännöksiä. Jos esteellisyystilanteita saattaa syntyä usein ja, jos kunnan etu on niin muodoin usein ristiriidassa liikeryityksen edun kanssa, vaalikelpoisuutta on rajoitettu. Vaalikelpoisuusrajoitusta sovelletaan vain, jos

- liikeryityksen asema suhteessa kuntaan on sellainen kuin säännös edellyttää, ja
- henkilön asema liikeryityksessä on sellainen kuin säännös edellyttää.

Kummankin edellytyksen on täyttyävä. Koska säännös koskee vain liiketoimintaa harjoittavia yhteisöjä, aatteelliset yhteisöt jäävät yleensä soveltamisalan ulkopuolelle, samoin kuin yksityiset yrittäjät, jotka eivät harjoita liiketoimintaa yhteisömuodossa.

Liikeryitystä koskevista vaatimuksista ensimmäisenä edellytyksenä on, että liikeryityksellä on liiketoimintaa asianomaisessa kunnassa. Toiseksi liikeryitykselle pitää syntyä lautakunnassa käsiteltävistä asioista hyötyä tai

vahinkoa eli liikeyrityksellä pitää olla niissä intressi ja intressin on oltava olennainen. Kolmantena edellytyksenä on, että niitä asioita, joissa liikeyrityksellä on tärkeitä intressejä, käsitellään lautakunnassa tavanomaisesti, jolloin asioita on oltava esillä useita kertoja vuodessa. Liikeyritystä tai sen kilpailijoita koskevia asioita on oltava lähes jatkuvasti vireillä tai valmisteltavina lautakunnassa.

Liikeyrityksen johtohenkilöltä säännös edellyttää joko yrityksen hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenyyttä.

Esittelijä Kunnanjohtaja Tanskanen Henri

Päätösehdotus Kunnanhallitus esittää edelleen kunnanvaltuustolle että:

1. kunnanvaltuusto toteaa Annika Pehkosen luottamustoimet Suomen Kristillisdemokraattien varavaltuutettuna ja hyvinvointilautakunnan jäsenenä päättyneiksi vaalikelpoisuuden menettämisen vuoksi.
2. kunnanvaltuusto valitsee hyvinvointilautakuntaan uuden jäsenen jäljellä olevalle toimikaudelle.

Päätös Hyväksyttiin.